

ใจนำค้นหา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ฟังธรรมเพื่อหัวใจเราประพฤติปฏิบัติให้มีตบะธรรม ตบะคือความแผดเผากิเลส เรามีกิเลสในหัวใจ เพราะเราเป็นคนซื่อสัตย์ เราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราต้องแสวงหา มันจะไม่มีมาด้วยความเป็นไปเอง เราต้องแสวงหา การแสวงหาของเรา เราซื่อสัตย์กับตัวเอง เราถึงได้มาประพฤติปฏิบัติธรรม ถ้าเราประพฤติปฏิบัติธรรม เห็นใหม่ ฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเป็นแนวทางไป

เราปฏิบัติของเรา เราก็มีความเข้าใจของเราไปเอง แต่เวลาทำความเป็นจริง บังคับตั้ง สันติภูมิจโก ถ้าบังคับตั้ง เรารู้ว่าเราเป็นบังคับตั้ง เรารู้ของเรา เราก็เห็นของเราจริงๆ นี่แหละ เห็นของเราจริงๆ ความรู้ความเห็นนั้นจริงใหม่ จริง แต่สิ่งที่เห็น สิ่งที่เป็นความเป็นจริงในสังขารมัน เป็นใหม่ มันไม่เป็น เราเห็นจริง เราเห็นจริงๆ แต่ความเห็นนั้นมันไม่จริง ถ้ามันไม่จริงเพราะเหตุไฉน เพราะเหตุว่าเรามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา เราไม่ได้ทำตามความเป็นจริงไป

ถ้าทำความเป็นจริงนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเห็นสมณะ สมณะเป็นผู้อะไร เป็นผู้รื้อค้น สมณะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรม ถ้าปฏิบัติธรรมตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะเป็นธรรม เห็นใหม่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นสมณะ แต่ว่าผู้ที่รู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริงมันยังไม่มี ถ้าไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาออกรื้อค้น รื้อค้นมาจากไหนล่ะ

รื้อค้นนะ ไปศึกษาเล่าเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ นี่การรื้อค้น เพราะว่าเรามีผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ อยู่แล้ว ในสังคมนั้นเรามีคนปฏิบัติอยู่แล้ว ก็ไปศึกษากับเขา เพราะเขาปฏิบัติมาก่อนหน้า แต่เวลา ไปศึกษากับเขาแล้ว ด้วยวุฒิภาวะ ด้วยความรู้จริงเห็นจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้า สิ่งใดก็แล้วแต่ที่เขาเสนอมา เป็นแนวทางที่เขาปฏิบัติมา มันมักกิเลสไม่ได้ตามความเป็นจริง ถ้ามัน มักกิเลสไม่ได้ตามความเป็นจริง แสดงว่าสิ่งนั้นมันไม่มีความจริง ถ้ามันไม่มีความจริง องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าถึงแสวงหาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เวลาตรัสรู้ก็ตรัสรู้ในใจ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ ถ้า แสดงธรรมจักๆ ขึ้นมา ยืนยันโดยพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม ยืนยันด้วยเทวดา อินทร์ พรหมส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป

เห็นไหมที่ว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นครูของ ๓ โลกธาตุ ตั้งแต่เทวดา อินทร์ พรหมลงมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้สั่งสอนหมด ถ้าสั่ง สอนนะ สั่งสอนเพราะเขาไม่รู้ตามความเป็นจริง แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ตาม ความเป็นจริง จริงที่ไหน จริงที่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ใจนี้นำค้นหา ใจนี้นำค้นหา นำศึกษา ถ้ามันนำค้นหานั้น ค้นหามาจากไหนล่ะ

เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน เราเกิดมาเป็นมนุษย์มีกายกับใจๆ เพราะเรานับถือศาสนาพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ให้ยืนยันตามความเป็นจริง เพราะยืนยันตาม ความเป็นจริง เพราะเราเวลาสิ่งใดสงสัยเข้าตาๆ ถ้าเรามีความสงสัยสิ่งใดในสมัยพุทธกาลก็ไปถาม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ทำไมมันเป็นเช่นนั้น”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตังสญาณ จะบอกไว้เลยว่า จิตดวงนี้ ผู้เกิดเป็น บุคคลคนนี้ได้ทำบุญกรรมสิ่งใดมาจนถึงมาเป็นแบบนี้ แล้วมันไม่ใช่เป็นเฉพาะชาตินี้ เขาเคยเป็นอย่าง นี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเป็นจริตนิสัยของเขา

เวลาผมเข้าตา เราเจ็ยออกด้วยตัวเองไม่ได้ เราไปฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 สิ่งที่เราไม่รู้ไม่เห็น เรามีครูมีอาจารย์คอยบอกใจ แต่ที่นี้พอเราจะศึกษาด้วยตัวเราเอง เราค้นคว้า
 ของตัวเราเอง กายกับใจๆ เราก็เข้าใจไปเอง

ใจนำค้นหา ค้นหาด้วยวิธีการอย่างไรละ

ใจนำค้นหา คุณิ พวกเราเห็นโทษในวิภูตสงสาร เราถึงมาบวชเป็นพระกัน บวชเป็นพระขึ้นมา
 เป็นนักรบ ถ้าเป็นนักรบจะรบกับใคร สงครามเขารบกัน เขามีข้าศึกของเขา เขามีกองทัพของเขา
 เขามียุทธศาสตร์ของเขา ยุทธวิธีของเขาเพื่อจะรบทัพจับศึก เขารบทัพจับศึก เขามีข้าศึกมีศัตรู เขา
 ถึงรบ เขาถึงเกิดสงครามต่อสู้กัน นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นนักรบๆ เราจะรบกับใครละ

ใจนำค้นหา ถ้าใจนำค้นหา เราจะค้นหาจากไหน ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เราจะไปค้นหา
 มันเห็นความเห็นของเราทั้งหมดเลย มันเห็นความรู้สึกนึกคิดใจ มันเห็นความคิด ความคิดเกิดจากจิต
 ไม่ใช่จิต ความคิดมันเกิดจากใจ ไม่ใช่ใจ ใจมันอยู่ไหนละ ใจนำค้นหาๆ เราค้นหาใจเราไม่เจอใจ

เราจะมาประพฤติปฏิบัติกัน เราจะมาค้นหาใจของเราตัวเอง ถ้าเรามาค้นหาใจของเราตัวเอง
 อาศัยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นปฐนหมายป้ายทาง ทฤษฎี ปฏิบัติแล้วปฏิบัติ
 เวลาปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานๆ พุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิมันจะกรอง มันจะกรองใจของเรา
 กรองใจของเรานะ ดัดแปลงใจของเราให้ใจเราใสสะอาด ถ้าใจของเราใสสะอาด เราจะมีความสุข
 ของเรา

สิ่งที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ตรัสธรรมขึ้นมาแล้วเวลาสอนนี่สอนง่ายๆ “ละเว้นความชั่ว ทำคุณงามความดี” แล้วถ้าคุณงาม
 ความดี ความดีของโลกก็เพื่อสังคัมรมเย็นเป็นสุข เพื่อชาติตระกูลของเรา เพื่อครอบครัวของเรา
 แล้วพอเราทำคุณงามความดีก็เพื่อความดีของเรา ถ้าทำความดีของโลกใจ ถ้าคุณงามความดี เราทำ
 ของเราก็ทำมาเพื่อประโยชน์กับเรา เราศึกษามาเราก็ศึกษาแบบนั้น แล้วถ้าเราจะทำความดีในใจ
 ของเราละ ใจที่นำค้นหา เราจะทำความดีอย่างไรละ

ถ้าความดีในใจของเรา ถ้าเรากำหนดพุทโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะกรองเข้ามาๆ พุทโธๆ เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ปฏิบัติมาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลากำหนดลมหายใจเข้าออก อานาปานสติ เวลาใจมันสงบพร้อมเย็นเข้ามา แม้แต่เวลาเป็นราชกุมาร นึกถึงตรงนี้ไว้ๆ มันฝังใจขนาดนั้นนะ เวลาไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ไปจนสุดขอบฟ้า ปฏิบัติไปตามเขาเต็มที่ เพราะว่าอะไร เพราะว่าใจนำค้นหา เขาก็ค้นหาแบบโลกๆ กันไง

ค้นหาแบบโลก ฤทธิชีไพรเขาทำฌานโลกีย์ของเขาได้ ถ้าเขาทำฌานโลกีย์ของเขาได้ จิตมันส่งออก มันส่งออกไปรู้ ถ้าพูดถึงอภิญาญา ๖ อภิญาญา ๖ มันคือรู้อะไรละ มันก็รู้เรื่องราวระจิตของคนอื่น มีหูทิพย์ ตาทิพย์ มันรู้ความรู้สึกนึกคิดของคน นี่มันส่งออกไปหมดเลย ถ้ามันส่งออกไป เห็นไหม ใจนำค้นหา แต่นี่จิตใจเวลามันทำฌานโลกีย์ขึ้นมาได้ มันมีฌานสมาบัติ ฌานสมาบัติมันออก รู้ออกเห็นของมันโดยธรรมชาติของมัน ถ้าธรรมชาติของมัน มันออกรู้เห็นออกเห็นอย่างนั้นมันเป็นโลกใจ สิ่งที่เป็นโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามากับเจ้าลัทธิต่างๆ แล้วศึกษามาเรื่องแบบนี้ รู้แล้ว รู้กลับมาแล้วมันเป็นอะไรต่อ รู้กลับมาแล้วมันมีสิ่งใดที่เป็นประโยชน์กับเราบ้าง ใจนำค้นหาๆ มันไม่เป็นสัมมาสมาธิไง มันไม่ย้อนกลับมาถึงตัวมันเองไง ถ้ามันย้อนกลับมาตัวมันเอง เวลากำหนดพุทโธ เวลาปัญญาอบรมสมาธิ ทำเพื่อความสงบของใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นราชกุมารนะ เวลาที่ว่าเขาไปแรกนาขวัญกัน สิ่งที่มีความสงบอย่างนี้มันยังฝังใจมา ไปศึกษานะ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปี ถึงที่สุดแล้วมันไปไหนไม่รอด คิดถึงตรงนี้ขึ้นมาได้ กำหนดลมหายใจเข้าออก อานาปานสติ เวลาจิตมันสงบเข้ามา บุปเพณิวาसानุสติญาณ จุตูปปาตญาณ มันยังเป็นอดีตอนาคตอยู่ อาสวักขยญาณ โดยมรรคญาณ กลับมาชำระล้างกิเลสในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าจิตมันสงบแล้วออกหรือค้น ออกประพุดปฏิบัติ ออกชำระล้างกิเลสโดยความเป็นจริง สิ่งที่เป็นจริงมันเกิดขึ้นที่นั่น ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนอย่างนี้ไง สอนว่าให้เราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา นี้ใจนำค้นหา เราจะค้นหาใจของเราเอง

เวลาทุกข์เวลายากนะ เวลาทุกข์เวลายากมันทุกข์ยากในหัวใจ มันแบก มันอาบเหงื่อต่างน้ำ มันแบกหามไว้ คนอาบเหงื่อต่างน้ำทุกข์ทางโลก ถ้าทุกข์ทางโลก เขาแสวงหากันปากกัดตีนถีบมา เพื่อดำรงชีวิต นั่นเขาก็ว่ามันเป็นความทุกข์ของเขาๆ แต่ถ้าคนเขามีจิตใจที่เป็นธรรมของเขา สิ่งนั้นเขาประทั้งชีวิตของเขาได้ แต่หัวใจเขาก็ไม่เร่าร้อนจนเกินไป แต่ของเรา ถ้าเราจะมั่งมีศรีสุข เรา จะทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน ถ้าจิตใจเรามันเป็นทุกข์ด้วย มันยังทุกข์ซ้ำทุกข์ซ้ำ ทุกข์ทับถมกัน มันหนักหัวใจใจ พอเวลากิเลสมันยุมันแห้ง มันก็ยุแห้งว่า “เห็นไหม เราก็เป็นชาวพุทธเกิดมาพบ พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาก็สอนถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ ทำไมมันทุกข์ยากขนาดนี้” มันตีโพยตีพายไป มันไม่เป็นประโยชน์สิ่งใดเลย

แต่ถ้ามันมีสติสัมปชัญญะนะ พอมีสติสัมปชัญญะมันระลึกรู้ตัวมันเอง ถ้าระลึกรู้ตัวมันเองนะ สิ่งนี้มันเห็นเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดาเพราะคนเกิดมามันก็ต้องมีหน้าที่การงานของคนเป็นธรรมดา คนเกิดมาเป็นทุกข์จะเจ็บใจในสมัยพุทธกาลมาบวชในพระพุทธศาสนา เขาเป็นทุกข์จะเจ็บใจ เวลาบวชในพระพุทธศาสนา ฟังพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็นผู้อบรมสั่งสอน เขาถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ไปได้

เขาก็ทุกข์จะเจ็บใจเหมือนกัน เขาก็มีความทุกข์ความยากเหมือนกัน แต่เวลาเขาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เขาประพฤติปฏิบัติที่ไหนล่ะ เขาประพฤติปฏิบัติที่ใจ เขาไม่ได้ประพฤติปฏิบัติสถานะทางสังคม เขาไม่ได้ประพฤติปฏิบัติเพราะว่าเราต้องมีความพร้อมมาๆ คนเรามันจะเอาความพร้อมมาจากไหนล่ะ คนเรามันก็แก่มา มันก็ชราคร่ำคร่าเป็นธรรมดา ชีวิตเราก็เป็นแบบนี้ ถ้าเราอยู่ทางโลก เราแสวงหาทางโลก เราก็ทำบุญกุศลของเรา ถ้าทำบุญกุศลของเรา ทำคุณงามความดีของเรา บุญกุศลคือทำใจเราให้เป็นสาธารณะ ถ้าใจเราเป็นสาธารณะ เราเห็นสิ่งใด อนุโมทนาไปกับเขา

เราเห็นคนทำคุณงามความดี ใจใจก็ชุ่มชื่นของเรา ใจใจก็ร่มเย็นของเรา เราก็อนุโมทนาไปกับเขา ไม่ใช่เราเป็นคนทุกข์จนเจ็บใจ แล้วถ้าทำบุญกุศลของเรา เรายังต้องแสวงหามาจากอะไรเพื่อเสียสละอย่างนั้นอีกหรือ ถ้าเราจะเสียสละ เราจะเสียสละให้ใครได้ ถ้าส่วนที่เราพอทำได้ เราก็ทำของเรา ถ้าส่วนที่มันทำไม่ได้ เราก็อนุโมทนาไปกับเขา มันก็พอแล้ว ถ้ามันพอแล้ว มัน

พอแล้วเพื่อสิ่งใดละ มันพอแล้วว่าใจนำค้นหาฯ ใจ ถ้ามีสติมีปัญญาอย่างนี้ ใจมันนำค้นหา ถ้ามัน
 ผ่อนคลายได้อย่างนี้ จิตใจมันก็ผ่อนคลาย ผ่อนคลาย มันจะเริ่มเข้ามาสนใจในตัวมันเอง เราจะ
 ค้นหาใจของเราไป

หน้าที่การงาน ความทุกข์จนเจ็บใจ การปากกัดตีนถีบ นี่มันเป็นสถานะทางสังคม ไม่
 ต้องเอาสิ่งนี้มาเป็นตัวตั้ง ความเป็นตัวตั้ง ทุกคนเกิดมามีกายกับใจเหมือนกัน ทุกคนเกิดมามีชีวิต
 เหมือนกัน ถ้าทุกคนเกิดมามีชีวิต คู่สัตว์ สัตว์มันยังมีความรู้สึกนึกคิดของมัน มันยังแบ่งแยก แบ่ง
 ถูกแบ่งผิดของมันได้ เราเป็นมนุษย์แท้ๆ เลย ถ้าเราเป็นมนุษย์แท้ๆ มนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐ
 สัตว์ที่ประเสริฐ เรามีหน้าที่การงาน เราก็ทำหน้าที่การงานของเรา ถ้ามันจะทุกข์จนเจ็บใจ เราก็
 กระหมัดกระแหมใช้สอยของเรา ดำรงชีวิตของเรา ถ้าเรามีโอกาสจะประพฤติปฏิบัติ เราก็จะ
 ประพฤติปฏิบัติของเรา

ถ้าเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราเห็นความทุกข์ความยากทางโลก เราก็บวชเป็นพระ ถ้าบวช
 เป็นพระ เวลาบวชเป็นพระ พระสิวลีเป็นพระที่มีลาภสักการะเป็นเลิศในผู้ที่มีลาภสักการะ จะไปที่
 ไหนมั่งมีศรีสุขไปหมด แต่ถ้าพระเราบางองค์บิณฑบาตไม่พอฉัน ถ้าบิณฑบาตไม่พอฉัน แต่ถ้าเขา
 อยากประพฤติปฏิบัติของเขา เขาก็จะต้องดูแลหัวใจของเขา เราบวชมาเป็นพระแล้วเรามีบริวาร ๘
 เราดำรงชีวิตได้ เราบิณฑบาตเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง ถ้าเราเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เวลาที่เหลือมา เราจะ
 ค้นหาใจเรา

ถ้าเราค้นหาใจเรานะ เราหาที่สงบ เราหาที่วิเวก ไม่ต้องมีสิ่งใดเป็นภาระ ถ้าไม่มีสิ่งใดเป็น
 ภาระ ออกธุดงค์ไป เราอยู่โคนไม้ เราไปอยู่ตามเรือนว่าง เราไปอยู่สิ่งที่เป็นที่อาศัยร่มเงาเพื่อ
 ดำรงชีวิตเท่านั้นเอง เราบวชมาแล้วเหมือนนกมีปีกกับหาง เวลาหาผลไม้ หาเมล็ดหญ้า พอกินเสร็จ
 แล้วเราก็บินของเราไป นี่ก็เหมือนกัน เราเป็นพระ ถ้าเราบวชพระขึ้นมาบอกว่า “ปากกัดตีนถีบ เรา
 ไม่มีโอกาสปฏิบัติ เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วเราน้อยเนื้อต่ำใจ เราไม่มีโอกาสเหมือนคนอื่น”...จริง
 หรือเปล่า

ถ้ามันจริงขึ้นมามันหาทางออกได้ทั้งนั้นนะ ถ้าคนเรามีสติมีปัญญามันแยกแยะได้ อะไรควร อะไรไม่ควร ถ้าสิ่งที่ไม่ควร เราก็ทุกข์เราก็ยากอยู่แล้ว แล้วเราก็บอกว่า “เราปากกัดตีนถีบ เรา จะไม่มีโอกาสปฏิบัติ เราต้องหาอยู่หากินมา”

ถ้าเราเป็นคนจริง เราบวชเป็นพระ ถ้าเราบวชเป็นพระขึ้นมา เราอาศัยดำรงชีวิตอยู่กับสังคัม ถ้าอาศัยชีวิตอยู่กับสังคัม เรามีโอกาสปฏิบัติใหม่ เรามีโอกาสปฏิบัติทั้งนั้นนะ ถ้าเรามีโอกาสปฏิบัติ แล้วเราปฏิบัติจริงหรือเปล่า

ใจนำค้นหาๆ แล้วมันอยู่ที่ไหน ถ้าใจนำค้นหาหะ เรากำหนดพุทฺโธของเรา พุทฺโธๆ ของเรา มันจะกรองใจออกมา ถ้าจะกรองใจของเรา พิจารณาใจของเรา ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามัน ปล่อยางเข้ามา มันสงบระงับเข้ามา ถ้ามันสงบระงับเข้ามา ใจนำค้นหา ถ้าเรามีใจของเราแล้ว มันมี ความสุขแล้ว สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

คนที่เขามั่งมีศรีสุข แต่เขาโดนกิเลสตัณหาความทะยานอยากครอบงำใจของเขา เขา จะไม่มีความรู้สึกหยุดคิดของเขา เขาจะต้องแบกรับภาระในหัวใจของเขาไม่มีวันจบสิ้น แต่ ของเรา เรากำหนดพุทฺโธๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าจิตมันหยุดคิดได้ หยุดแบกหาม ความรู้สึกนึกคิดของมันเข้ามา มันจะสงบของมันเข้ามา ถ้าสงบเข้ามา ความรุ่มเย็นเป็นสุขมัน เกิดที่นี้ ถ้าความรุ่มเย็นเป็นสุขเกิดที่นี้ มันจะเกิดความมหัศจรรย์ เกิดความมหัศจรรย์นะ

เราบวชมาเป็นพระเป็นเจ้า เวลาเราประพฤติปฏิบัติมันมีแต่ความเร่าร้อน มันมีแต่ความทุกข์ ความยาก มันไม่สมความปรารถนา ไม่สมความปรารถนา นี่กิเลสมันยุแห่ กิเลสมันยุแห่ กิเลส มันจ้องทำลายอยู่แล้ว เพราะเราจะทำความเพียรชอบ เราจะประพฤติปฏิบัติธรรม ตบะธรรมจะแผด เผากิเลส ถ้าตบะธรรมจะเผากิเลส กิเลสมันก็เอาสิ่งนั้นมาบังเงา เอาสิ่งนั้นมาเป็นอาวุธของมัน กลับมาทำลายเรา ทำลายเรา ตัณหาซ่อนตัณหาใจ เพราะเรามีตัณหาความทะยานอยาก ปรารถนา โดยกิเลส แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราปฏิบัติของเรา เรามีสติปัญญาของเรา เรามีความ เข้มแข็งของเรา ถ้าจิตเราสงบเข้ามาได้เป็นบางครั้งบางคราว มันอยากได้อีก อยากได้อีก อยากได้ อย่างนั้นอีก อยากได้อีกอย่างนั้นอีก ธรรมจะเอามาจากไหนละ อยากได้อีกอย่างนั้นอีก จะเอาที่ไหน

อยากได้อย่างนั้นอีก เราก็ต้องกำหนดพุทโธให้ชัดๆ สิ ถ้าอยากได้อย่างนั้นอีก เราก็พยายามใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้มั่นคงขึ้นมาสิ เพราะสิ่งที่เราได้มา เราได้มาจากคำบริกรรม เราได้มาจากใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราได้มาด้วยสติปัญญา เราไม่ใช่ได้มาด้วยที่ใครยื่นให้ เราไม่ได้ได้มาว่าให้ใครทำให้เรา ฉะนั้น พอมันได้ขึ้นมา สิ่งที่ได้ขึ้นมาคือมันลงทุนลงแรงใช้ไหม

เวลาเขาทำหน้าที่การงานกัน เขาอาบเหงื่อต่างน้ำมาเพื่อผลตอบแทนของเขา เวลาเราประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา ถ้าเหตุของเราไม่พอ “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ถ้าเหตุของเรา เรามีสติมีปัญญา เรามีเหตุอันสมควร ถ้าเหตุอันสมควร จิตมันก็สงบเข้ามาตามความเป็นจริงของมัน แต่เหตุของเราไม่สมควร เพราะกิเลสมันยุมันแห่ มันก็คลอนแคลนของมัน เวลาคลอนแคลนของมัน ทำสิ่งใดก็ไม่ประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดก็ล้มลุกคลุกคลาน แล้วก็ยังไม่ย่อเนื้อต่ำใจ แล้วก็ยังเอาสิ่งนั้นมาทำลายเราอีก เห็นไหม

ถ้าเราตั้งสติของเรา “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” เราตั้งสติ สิ่งที่มีมันเคยสงบเข้ามา ที่จะได้ลิ้มรสของความสงบนั้นมันเกิดเพราะอะไร อารมณ์ที่เราเคยทำได้ อารมณ์ที่ทำได้ เราก็พยายามกำหนดพุทโธของเรา กำหนดมรรณานุสติ กำหนดต่างๆ ขึ้นมา เพราะจิตมันต้องอาศัยสิ่งนี้เกาะไป

จิต เห็นไหม ใจนำค้นหา แล้วเราจะค้นหาใจของเรา ใจมันต้องอาศัยสิ่งใดๆ เกาะไว้ๆ ถ้ามันเกาะไว้ ถ้าไม่เกาะไว้มันก็คิดตามแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันยุแห่ในหัวใจ มันสวอยอารมณ์ มันคิดของมัน มันทุกข์มันยากของมัน มันคิดคิดของมัน ถ้ามันคิดคิดของมัน เราตามมันไปที่แบบนั้น ถ้าเรามีคำบริกรรม เราหักห้าม พยายามของเรา พุทโธๆๆ หักห้ามมัน ให้อยู่กับพุทโธ มันอยู่ได้ชั่วคราวเดี๋ยวมันก็แฉลบออกไปอีกแล้ว มันแฉลบออกไปเพราะมันเคยตัวอย่างนั้น

ถ้ามันเคยตัวอย่างนั้น เราตั้งสติของเราดีๆ ถ้ามันกำหนดพุทโธไม่ได้ เราก็กำหนดซ้ำๆ กำหนดซ้ำๆ กำหนดปานกลาง กำหนดเร็วขึ้น เราหลบหลีกๆ หลบหลีกกับสิ่งที่มันเคยใจเรา ถ้าความคุ้นเคยอันนั้น ความคุ้นเคยเพราะมันคุ้นเคยกันมา แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันยังไม่เกิดขึ้นมากับเรา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราปฏิบัติขึ้นมายังไม่เป็นความจริงขึ้นมา แต่เราได้ฟังข่าว เราได้ศึกษามา เรายิ่งไปเห็น เห็นไหม

คูลี เราเห็นคนร่ำรวย ทำไมเขามีความสุข เราเห็นคนร่ำรวย ทำไมเขาทำอะไรเขาประสบความสำเร็จ เรามองอย่างนั้นตลอด เราไม่รู้หรือว่าคนที่ร่ำรวยเขาทุกข์ยากมากขนาดไหน เขาลงทุนลงแรง เขาทำมาขนาดไหนเขาถึงจะร่ำรวยของเขา นี่ก็เหมือนกัน เราไปเห็นว่าครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติได้ คนนั้นปฏิบัติแล้วจะเป็นความจริง คนนั้นปฏิบัติแล้วจะมีสมาธิ ทำไมเราทำแล้วเราไม่ได้ผลๆ...เราไปมองแต่สมบัติคนอื่นไง นั่นมันสมบัติของเขา

ถ้าทำของเรานะ เราฟัง ฟังเป็น ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมมฺกฺลมฺมุตฺตมํ เราฟังมาแล้วเป็น คติสอนใจเรา เป็นอุบายวิธีการที่เราจะเอามาเป็นประเด็น ที่เราจะเอามาแยกแยะว่าสิ่งใดเป็น ประโยชน์กับเรา แล้วเอาสิ่งนั้นมาใช้กับเรา เห็นไหม เราตั้งใจแบบนี้ ถ้าเรามีสติปัญญาแบบนี้ กิเลสมันก็จะอายุบ้าง กิเลสมันก็ไม่กล้าที่จะมายุแหย่จนเกินกว่าเหตุ แต่ถ้าเราน้อยเนื้อต่ำใจ เราไม่มีกำลังใจของเราขึ้นมา กิเลสมันทั้งยุทั้งแหย่ ทั้งผลักทั้งไส จะให้เราล้มลุกคลุกคลาน

ถ้าล้มลุกคลุกคลาน เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา มันจะมีสิ่งใดมีประโยชน์ เท่ากับอัฐตสมบัติในใจของเรา สมบัติที่เราแสวงหากันอยู่นี้มันเป็นสมบัติของโลก เรามีชีวิตอยู่เราก็ใช้สอยเพื่อการดำรงชีวิต อัฐตสมบัติของใจ คือ สมาธิ ปัญญา มรรคผล บุคคล ๔ คู่ โสคาปัตติ มรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุรุษ ๔ คู่ที่ใจดวงนี้มันจะพัฒนาของมัน เปลี่ยนแปลงของมันขึ้นไป

อัฐตสมบัติที่เราแสวงหา ถ้าเรามาประพฤติปฏิบัติ เรามาหาอัฐตสมบัติแบบนี้ ถ้าเรา มาหาอัฐตสมบัติแบบนี้ ใจนำค้นหา เราต้องค้นหาหัวใจของเราให้เจอ ถ้าเราค้นหาหัวใจของเราให้ เจอด้วยคำบริกรรม ให้ใจอาศัยคำบริกรรมไว้ พุทโธๆๆ ไป ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัมปนา สมาธิ เราจะเห็นใจของเรา ถ้าเราเจอใจของเรา เห็นไหม จากใจที่มันทุกข์มันยาก จากใจที่มันดั้น มั่นรนของมัน พอมันพุทโธๆ มันเป็นข้อเท็จจริง ถ้ามีคำบริกรรมของมัน มันบริกรรมเพื่ออบรมจิต เวลามันสงบระงับเข้ามา มันไม่มีเครื่องสี่ออกไปสู่ชั้น มันไม่มีเครื่องสี่ออกไป ธรรมชาติมันสี่ ของมันออกไป ถ้ามันสี่ของมันออกไป มีเครื่องรับรู้อารมณ์ มีความทุกข์ความยาก แต่ถ้ามันสงบ

ระงับเข้ามา มันเป็นความจริงของมันแน่นอน ถ้าเป็นความจริงของมันแน่นอน เรามีคำบริกรรมของเรา เห็นไหม ใจนำค้นหา ถ้ามันหาใจของเราเจอ มันมีความสุข มันมีความสุขนะ

คนที่อาบเหงื่อต่างน้ำแบกหามาแล้วปล่อยวางได้ มีความสุขแน่นอน แล้วความสุขแบบนี้ เป็นความสุขของขั้นความสงบของใจ ถ้าใจสงบแล้วมันสงบระงับเข้ามา มันมีความสุขของมัน เรา ก็อยู่กับความสุขนั้น พออยู่กับความสุขนั้น เวลาคนกำหนดพุทโธเข้าไป เวลามันสงบแล้วทำอย่างไรต่อ

เวลาจิตสงบแล้วเราก็อยู่กับความสงบนั้น แต่ความจริง จิตสงบ คำบริกรรมมันเล็กน้อย ขนาดนั้นมันก็สงบชั่วครู่ชั่วยาม ถ้าเรายังพุทโธได้ เราพุทโธต่อเนื่องไปๆ พอให้จิตสงบระงับมากขึ้น ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอปัญญามันเท่าทัน มันก็ปล่อย ปล่อย เดี่ยวมันก็คิดอีก คิดอีก เรามีสติปัญญา เราก็ไล่ต้อนไปอีก ไล่ต้อนนะ มันเป็นงานใจ

เวลาเราทำงานที่ไม่ประสบความสำเร็จ เราก็ล้มลุกคลุกคลาน เราก็เหนื่อยเนื้อดำใจ แต่ถ้าเราทำงานประสบความสำเร็จนะ เพราะมันมีเหตุมีผล พอปัญญามันขยับ พอจิตมันขยับ เสวยอารมณ์ ปัญญามันไล่ตามทัน มันไล่ตามทัน มันพิจารณา มันแยกแยะของมัน มันสนุก มันสนุกเพราะอะไร เพราะมันมีเหตุมีผล มันมีรสมีชาติ

พอปฏิบัติแล้ว ถ้าเวลามันเครียด มันก็ทำให้มีความทุกข์ความยาก เวลาสติมันทัน มันก็ปล่อย มันเห็นเลยนะ มันเห็นว่า เอ๊ะ! ทำไมมันไปแล้ว ถ้ามันปล่อยมันก็ไปเสียใจอยู่พักหนึ่ง พอสติปัญญา มันปล่อย เอ๊ะ! ทำไมเราโง่งขนาดนี้ละ ทำไมเราไม่ละเอียดรอบคอบขนาดนี้ เหมือนคนที่ทำงานเป็น แล้วพอมันทำงานผิดพลาด มันรู้ถูกรู้ผิด มันรู้ถูกรู้ผิดก็เพราะเราเอง ก็เราประมาทเอง เราไม่รอบคอบเอง มันก็ทำให้ละเอียดรอบคอบขึ้น ละเอียดรอบคอบขึ้น ถ้าสติปัญญามันทัน มันทัน มันก็ปล่อย

ถ้าสติปัญญามันไม่ทัน หรือจิตใจที่มันอ่อนแอ จิตใจที่มีผลกระทบ มันพยายามฝึกสติ ขนาดไหน มันเท่าทัน แต่มันไม่ปล่อย มันไม่ปล่อยเพราะกิเลสมันต่อต้านแล้ว กิเลสมันมีกำลังที่มากกว่า มันมีรสมีชาติ มีรสชาติของกิเลสนะ รสชาติของความทุกข์ความยาก รสชาติของความหลง รสชาติของความโกรธ รสชาติของตัณหา นี่มันก็เป็นรสชาติอันหนึ่ง รสชาติอย่างนี้มันเคยชิน มัน

ก็จะไปกับมัน เวลาไปกับมัน มันก็ลุ่มลुकคลุกคลาน มันก็มีความทุกข์ของมัน เวลาที่มีสติปัญญา
ขึ้นมา มันเท่าทัน มันสงบเข้ามา สุขอันนี้ดีกว่า สุขอันนี้ดีกว่า ความสงบระงับอันนี้ดีกว่า ถ้าดีกว่า
ดีกว่าแล้วทำไมใจมันไม่ปล่อยมาละ ดีกว่าแล้วทำไมไม่ปล่อยมาอย่างนั้นนะ เห็นไหม อันนั้นคือ
กิเลสใจ นี่มันเป็นอกุศล

ถ้ามันเป็นกุศลละ กุศลมันเป็นความถูกต้อง มันเป็นสัมมาทิฐิ อันนั้นมันเป็นมิจฉาใจ
มิจฉาทิฐิ สัมมาทิฐิ เวลาปฏิบัติไป ความเป็นมิจฉาทิฐิมันก็ตามความโลภ ความโกรธ ความ
หลงไป มันยังเคลิบเคลิ้มไป เพราะมีสติปัญญา แต่กำลังไม่พอ ไม่เท่าทันกับมัน

ฉะนั้น ไม่เท่าทัน มันก็ต้องเริ่มเข้มข้น เริ่มเข้มข้นกับตัวเอง เริ่มเข้มข้นกับหัวใจของเรา
ให้หัวใจของเรามันมีกำลังขึ้นมา มีพลังกำลังขึ้นมา มันถึงว่า คิด ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ มันถึงมีคุณค่า
มีคุณค่าเพราะมันฝึกหัด ฝึกหัดให้ใจเข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามันพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันปล่อย มัน
ปล่อยขึ้นมา พอจิตมันสงบ เห็นไหม ใจนำค้นหา แล้วค้นหาใจมันก็สงบอยู่อย่างนี้ แล้วทำอะไรต่อ

ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เวลามันออกพิจารณา มันออกใช้ค้นคว้าค้นหา มันก็ค้นหาในรูป
เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ชั้น ๕ เหมือนกัน ถ้ามันพิจารณาภายใน มันพิจารณาภายนอก ภายนอก
นอก หมายความว่า จิตมันมีความผูกพันอยู่กับกายเราอยู่แล้ว ถ้ามันมีความผูกพันกับกายเราอยู่แล้ว ถ้า
เราไม่มีสติปัญญาสามารถที่จะรู้เท่าทันได้ เราก็อาศัยดูจากภายนอก ภายนอก หมายความว่า คุณ
เจ็บคนป่วย คุณสิ่งต่างๆ ไปเที่ยวป่าช้า ไปดูซากศพ นี่ดูภายนอก ถ้าดูภายนอกมันก็สะท้อนใจ ถ้ามัน
สะท้อนใจนะ เราพยายามให้มันเห็นตามความเป็นจริงขึ้นมา นี่มันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้า
มาก็สมณะใจ

แม้แต่จิตของเราถ้ามันเป็นปุถุชน เป็นคนหนาอย่างนี้ ถ้าเราพิจารณาภายในของเรา พยายาม
บังคับให้จิตของเราให้เห็นภายในของเรา ให้พิจารณาโครงสร้าง พิจารณาผิวหนัง พิจารณารูขุมขน
ผิวหนัง พิจารณาเกศา โลมา นขา ทันตา ตา ใจ เราพิจารณาของเรา นี่ภายนอก ถ้าภายนอกพิจารณาเข้า
มาแล้วมันก็ปล่อยวางมาๆ ปล่อยวางมามันก็สมณะใจ

สิ่งที่เป็นสมณะ ถ้าจิตมันสงบแล้ว ใจนำค้นหา ค้นหาเพื่ออะไรล่ะ ถ้าค้นหาขึ้นมา ถ้ามันสงบระงับเข้ามา สิ่งที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นสมณะ เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วก็เห็นสมณะ ถ้าเห็นสมณะ สมณะที่เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจของเรา ถ้าจิตใจของเราเป็นโลก จิตใจเป็นโลกมันก็คิดของมันไปตามแต่กิเลสตัณหาความทะยานอยาก เรามีสติมีปัญญาของเรา เรายังรักษาใจของเรา ใจนำค้นหา เราก็ค้นหาใจของเราจนเห็นใจของเรา เห็นใจของเรามันก็เป็นสมณะ คือมันสงบระงับเข้ามา

ถ้าสงบระงับเข้ามา ถ้าพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ นะ จิตถ้ามันปล่อยรูป รส กลิ่น เสียง มันปล่อยความรู้สึกนึกคิด ปล่อยสัญญาเข้ามา ถ้าเราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ใช้ปัญญา มันสงบเข้ามา แล้วเราสังเกตตรงนี้ สังเกตที่ว่า จิตเห็นอาการของจิต ถ้าคนที่จิตเห็นอาการของจิต คือเห็นขณะที่จิตมันสลายอารมณ์

โดยธรรมชาติของมัน ครูบาอาจารย์ท่านสอน สอนให้เราทำความสงบของใจๆ เพราะว่าข้อเท็จจริงมันเป็นแบบนี้ ข้อเท็จจริง คนเกิดมามีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ขันธ ๕ คือสิ่งที่จิตมันอาศัย สิ่งนี้ออกไปทำดีทำชั่ว รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ธาตุ ๔ คือร่างกาย มันมีตัวจิตอีกตัวหนึ่ง ถ้ามีตัวจิตอีกตัวหนึ่ง ภวาสวะ ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตที่มาปฏิสนธิในกำเนิด ๔ ถ้ามันกำเนิดขึ้นมาแล้วมันเป็นเรา พระพุทธศาสนาสอนที่นี้ ถ้าพระพุทธศาสนาสอนอย่างนี้ พอสอนอย่างนี้ ที่เรามาประพฤติปฏิบัติ ใจนำค้นหา เราจะหาหัวใจของเรากันอยู่ ถ้าเราหาหัวใจของเรากันอยู่ เราก็หาด้วยสัญญา หาด้วยสัญญาคือการศึกษา คือการจามา ถ้าการจามา เราคาดเราหมาย เราจินตนาการไปทั้งหมด เรายังไม่รู้จริงเห็นจริง เพราะเราค้นหาใจของเราไม่เจอ ถ้าเราค้นหาใจของเราเจอ มันต้องเป็นแบบธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เป็นธรรมและวินัยวางไว้อย่างนั้น เต็มขาด

ที่นี้เพียงแต่เราทำไม่ได้ผลตามนั้น ทำไม่ได้ตามความเป็นจริงตามนั้น ถ้าทำไม่ได้เป็นความจริงตามนั้น มันก็เป็นอำนาจวาสนาของคน ถ้าอำนาจวาสนาของคน เรามาประพฤติปฏิบัติกัน เพราะเราก็จะค้นหาใจของเรา ใจนำค้นหา ค้นหาทำไม ถ้าค้นหาใจแล้ว ถ้าคนไม่มีอำนาจวาสนานะ

เวลาจิตสงบเข้ามา จิตสงบแล้วติดในความสงบอันนั้น ถ้าติดในความสงบอันนั้น เพราะมันไม่ได้ ออกวิปัสสนา เพราะมันยังไม่ได้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จิตสงบแล้วออก ใช้ปัญญา ปัญญาเป็นปัญญาในภาวนามยปัญญา

ถ้าภาวนามยปัญญามันจะปลิ้นไต่ปลิ้นพุ่งออกมา ถ้ามันปลิ้นไต่ปลิ้นพุ่ง สิ่งที่เป็นความ สกปรกจากภายนอก จิตที่มันแบกหามโดยสัญชาตญาณของมัน มันเป็นเรื่องเดียวกัน เราพุทโธๆ จนใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จนมันปล่อยวางมา มันกรองมาจนจิตมันสะอาดบริสุทธิ์ จิตมันสะอาด บริสุทธิ์นะ จิตเดิมเห็นนี่ฟ่องใส คุณิ เวลาจิตคนสงบแล้วมันเห็นแสงสว่าง เห็นความใสของจิต จิต มันฟ่องใส แต่ฟ่องใส ก็เลสมันก็ฟ่องใสไป

บอกว่า ถ้าน้ำใสแล้วจะเห็นตัวปลา ถ้าจิตมันฟ่องใสแล้วเดี๋ยวมันจะชำระล้างกิเลส ชำระ ล้างกิเลสแล้วมันก็จะสิ้นกิเลสไป

ความเข้าใจแบบนี้ เพราะความเข้าใจแบบนี้ พอมันฟ่องมันใส มันถึงคิดว่าสมาธิเป็น นิพพาน สมาธิเป็นความสุข สมาธิมันเป็นความว่าง สมาธิมันไม่มีกิเลสเจือปน นี่ไง ถ้าสมาธิไม่มี กิเลสเจือปน ที่บอกว่าถ้าเป็นสัมมาสมาธิละ สัมมาสมาธิไม่มีสมุทัย แต่ถ้ามันเป็นมิถิลาสมาธิละ มัน เป็นมิถิลาสมาธิเพราะอะไร เป็นมิถิลาสมาธิเพราะเราคิดว่าสมาธินั้นเป็นนิพพาน

แต่ถ้าสมาธิมันเป็นสัมมาสมาธิละ สัมมาสมาธิ ถ้าเราเป็นสัมมาสมาธิแล้ว สัมมาสมาธิ ยกขึ้นสู่วิปัสสนาอย่างใดละ ถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา อยู่ที่อุคภาวะ อยู่ที่อำนาจาสนาของจิต ถ้า อำนาจาสนาของจิต ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาบ่อยครั้งเข้า มันสงบเข้า มาบ่อยครั้งเข้า เราใช้ปัญญาจนเข้มข้มขึ้นมา จิตมันปล่อยเข้ามามันจะเป็นสัมมาสมาธิ เพราะมัน เป็นสัมมาสมาธิ มันมีสติมีปัญญา มันเห็นของมันไง จิตเห็นอาการของจิต ก็มันเห็นสเวयरมณห์ เห็นอาการของมัน ถ้าจับอาการของมันได้ มันจะปลิ้นไต่ปลิ้นพุ่งกิเลสออกมาทำความสะอาดแล้ว นะ ถ้ามันปลิ้นไต่ปลิ้นพุ่งกิเลสออกมาพิจารณาแล้ว มันจะทำความสะอาดของมัน เพราะสังโยชน์ มันเกาะเกี่ยวของมันไง ถ้าจิตสงบขึ้นมาถึงจิตใสสะอาด

ใจนำค้นหาฯ ถ้ามันเจอใจแล้ว ใจจะทำอย่างไรต่อไป ใจนำค้นหา ค้นหาใจมาแล้วก็ว่าใจอันนี้ประเสริฐ ใจอันนี้มันเป็นนิพพาน ถ้าใจอันนี้เป็นนิพพาน ใจอันนี้ปฏิสนธิจิตมันก็เวียนตายเวียนเกิด มันจะเป็นนิพพานมาจากไหน

แต่ถ้าเรามีสติปัญญญา เห็นมันสวอยอารมณ์ เห็นอาการของมัน จับอาการของมันพิจารณาพอพิจารณา มันจะแยกแยะของมัน แยกแยะจากภายนอก เห็นใหม่ รูปนอก รูปใน กิเลสนอก กิเลสใน

กิเลสนอก คุณติ ทางโลกเขากิเลสนอก ไปเที่ยวที่ไหนก็แล้วแต่ ไปดูสินค้าที่ไหนก็แล้วแต่ มันกระตุ้นความอยากทั้งหมดละ นี่กิเลสนอก กิเลสนอกคือวัตถุที่มันกระตุ้น เราต้องแสวงหาเอาสิ่งนั้นมาเพื่อประโยชน์กับเรา นั่นกิเลสนอก

กิเลสใน เห็นใหม่ อยู่ในบ้าน อยู่คนเดียว มันก็มีสิ่งใดกระทบในหัวใจตลอดเวลา มันหงุดหงิดตลอดเวลา กิเลสใน ถ้ากิเลสใน คุณติ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบสิ่งใดแล้วมันก็เอาสิ่งนั้นมาเป็นเหตุเป็นผลเพื่อจะมาเหยียบย่ำหัวใจของเรา เราปิด เราหลับตาหมดเลย เรานั่งภาวนาหมดเลย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ปิดหมดเลย จิตใจมันก็คิดของมันเองได้ จิตใจมันก็สร้างภาพของมันเองได้ ถ้ามันสร้างภาพ นี่กิเลสใน ถ้ากิเลสใน ถ้าว่านอกว่าใน ถ้าสิ่งนี้เป็นข้างนอก ถ้าเป็นความรู้สึกนึกคิดเป็นข้างใน มันก็เริ่มต้นจากเราพิจารณาของเรา

แต่ถ้าใจเรานำค้นหา เราใช้ปัญญญาอบรมสมาธิ เราใช้คำบริกรรมเข้ามา ถ้าจิตสงบเข้ามาแล้ว มันจะเป็นในหรือยังละ ถ้ามันเป็นในมันก็ต้องต่อเนื่องกันไปสิ แต่ถ้าเรามีสติปัญญญา คนที่มีอำนาจวาสนาเขาจะสังเกตของเขา ถ้าสังเกตของเขานะ คนที่สังเกตกับคนไม่สังเกตแตกต่างกัน คนที่ไม่สังเกตมันก็เป็นอยู่อย่างนั้นนะ อาการของจิตมันเป็นแบบนี้ วิถีแห่งจิตมันเป็นของมัน ธรรมชาติของมันเป็นแบบนี้ แต่ไม่สังเกต แล้วเห็นด้วยไม่ได้ แต่ถ้าคนเขามีอำนาจวาสนา เขาสังเกตของเขา พอมันจับได้นะ เอ๊ะ! มันเกิดจากจิต แต่มันไม่ใช่จิต แล้วจิตนี้มันคงตัวของมันอยู่ แต่อารมณ์มันไม่คงตัว มันไหลของมันไปตลอด แล้วถ้าเราจับได้ เอ๊ะ! อ้อ! พอมันจับได้ น้ำใสแล้วจะเห็นตัวปลา แต่ตัวปลา มันต้องมีสติปัญญญาจับของมันได้ ถ้าจับของมันได้นะ เราได้งานแล้ว ถ้าเราได้งาน ใจนำค้นหา

ค้นหาเพื่อวิปัสสนา ค้นหาเพื่อแยกแยะมัน ถ้าแยกแยะ แยกแยะปลิ้นไส้ปลิ้นพุงกิเลสออกมาชำระล้างให้มันสะอาด จิตถ้ามันสงบเข้ามามันก็ใส มันก็สะอาดของมัน แต่สะอาดกันแบบหินทับหญ้า สะอาดโดยสะอาดจากข้างนอก สะอาดโดยผิวเผิน แต่กิเลสมันอยู่ข้างใน กิเลสมันอยู่ภายใน กิเลสมันอยู่ภายในหัวใจ เห็นไหม

คูลี เทวคา อินทร์ พรหม เวลาพรหมบุद्धชนเขาเป็นพรหมนะ กิเลสเต็มหัวเหมือนกัน เต็มหัวใจใจ แต่ถ้าเป็นพรหมอนาคามีละ ถ้าเป็นพรหมพระอริยเจ้าละ มันก็มีความสะอาดบริสุทธิ์อีกส่วนหนึ่ง นี่พูดถึงผลของวิภูฏะๆ นะ แต่ของเรา เราพิจารณาใจของเราโดยปกติของเรา ถ้าพิจารณาใจโดยปกติของเรา ถ้าจิตมันสงบขนาดไหน มันวางขนาดไหน เราออกค้นคว้า ออกหาของเรา ถ้ามันเห็นกาย ถ้าเห็นกายนะ จิตสงบแล้วรำพึงไปที่กาย

ถ้ารำพึงไปที่กายนะ มันจะหวั่นไหว มันจะสะเทือนหัวใจ ถ้าสะเทือนหัวใจ สิ่งที่เราจะรักษาจิตที่นำค้นหา ค้นหาแล้วเราจะแยกแยะอย่างไร เราจะปลิ้นไส้ปลิ้นพุงให้สังโยชน์มันออกมาชำระล้างได้อย่างไร ถ้ามันปลิ้นไส้ปลิ้นพุงของเราเพื่อความสะอาดจากภายใน ถ้าเพื่อความสะอาดจากภายในนะ แยกแยะ ถ้าเห็นกาย แยกแยะ ขยายส่วน ทำให้มันเป็นไตรลักษณ์ ให้มันย่อยสลายของมันไปต่อหน้าๆ ถ้าต่อหน้า ถ้าทำไม่ได้ ถ้าทำได้เป็นครั้งคราว ครั้งคราวเพราะกำลังมันพอ แต่ถ้าครั้งต่อไปให้มันย่อยสลายไป ให้มันแยกแยะไป มันไม่ไป ไม่ไปต้องวาง ต้องกลับมาทำความสงบของใจ นี่มันเป็นโดยข้อเท็จจริง ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ท่านทำจริงของท่านมา ท่านเคยทำของท่าน ถ้าทำของท่าน เวลากิเลสมันโต้แย้งไปหมด แม้แต่ทำความสงบของใจเข้ามา มันก็หลอกลวงมาตลอด เวลาเราจะออกใช้ปัญญา ขณะที่ใช้ปัญญานะ ปัญญามันต้องมีสมาธิเป็นพื้นฐาน มันต้องมีความสงบเป็นพื้นฐาน มันถึงจะเป็นภาวนามยปัญญา

ถ้ามีปัญญาเป็นพื้นฐาน ถ้าเราใช้บ่อยครั้งเข้า เวลาสมาธิมันอ่อนลง สมาธิที่มันเบาบางลง สิ่งที่เป็นปัญญานั้น เพราะว่าสิ่งที่มีสมาธิเป็นพื้นฐานมันอ่อนแอลง พออ่อนแอลงมันก็เป็นสังขาร มันก็เป็นกิเลสใจ มันก็เป็นสมุทัยเข้ามาเจือปนใจ ถ้าสมุทัยมันเจือปน เราจะวางอย่างไร วางสิ่งที่

ใช้ปัญญาที่ออกไปวิปัสสนา กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ กลับมากำหนดพุทโธ กำหนดให้หัวใจ
มันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเข้มแข็งขึ้นมา แล้วเรากลับไปแยกแยะพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

สิ่งที่ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจะเปลี่ยนไปเปลี่ยนพุ่งออกมาเพื่อทำความสะอาด ถ้ามันทำความสะอาด ถ้า
มันสะอาดจากภายใน ถ้ามันสะอาดนะ มันสะอาดขึ้น ถ้ามันสะอาดขึ้นมันก็มีความสุขมากขึ้น จิต
สงบมันมีความสุขอย่างหนึ่ง ถ้าสมาธิมันไม่มีความสุขขึ้นมา คนจะหลงไหลได้อย่างไรว่าสมาธินี้
เป็นนิพพาน แต่ถ้ามีสติมีปัญญา มีครูบาอาจารย์คอยเตือนคอยบอก สมาธิก็คือสมาธิ ถ้ามันเข้าสมาธิ
แล้วมีความสุข แต่เข้าสมาธิบ่อยครั้งเข้าๆ ความสุขอย่างนั้น แล้วเวลาคลายตัวออกมามันมีสิ่งใดเป็น
ผลล่ะ

ถ้ามันไม่มีสิ่งใดเป็นผล เราเชื่อมั่นสิ่งนี้ได้ไหม ถ้าเราเชื่อมั่นสิ่งนี้ได้ ชีวิตของเราหายใจ
เข้าแล้วไม่หายใจออกมันก็ตาย ถ้าเรายังเชื่อมั่นสิ่งนี้ได้ ตัวเราเองก็ยังสงสัยในความรู้ของเรา ถ้า
ตัวเราเองยังสงสัยในความรู้ของเรา เวลาเราตายไปมันจะไปไหนล่ะ มันก็เวียนตายเวียนเกิดตาม
ธรรมชาติของมัน ถ้าเรามีสติมีปัญญา ถ้าเรายังเชื่อมั่นตัวของเราเองไม่ได้ เราต้องทำความสงบของ
ใจให้มากขึ้นกว่านั้น แล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญาให้ได้ ถ้าออกฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเห็นความแตกต่าง

ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมาแล้วนะ มีความแตกต่าง สุขของสมณะ สุขของความสงบ
ของใจเรื่องหนึ่ง สุขที่เราใช้ปัญญา สุขที่เราได้ใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะของเราโดยเป็นภาวนามย
ปัญญา เวลามันปล่อยวางนะ มันสุขอีกระดับหนึ่ง มันรู้ได้เลยล่ะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ไปศึกษากับอุทกดาบส ได้สมบัติ ๘ ที่บอกว่า
“องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความรู้เหมือนเรา มีความสามารถเหมือนเรา สั่งสอนได้” เวลา
มันออกมาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ตรงนี้ รู้ได้อย่างไร รู้ได้อย่างไร เวลาเข้าไปสู่ความ
สงบมันก็มีความสุข เวลาคลายตัวออกมามันก็ปลุขณ มันก็เหมือนเดิม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เวลาจิตมันสงบเข้ามาเราก็รู้ได้ ถ้าเราไม่รู้ไม่ได้ มันไม่
เป็นปัจเจกตั้ง ไม่เป็นสันตสิทฺฐิโก เราจะรู้ได้อย่างไรว่าจิตของเรามันพัฒนาขึ้นมาขึ้นมาน้อยแค่ไหน ถ้า
จิตของเรามันพัฒนาขึ้นมา ถ้ามันสุขมันสงบเข้ามา เราก็รู้ เวลามันสงสัย เวลามันปฏิบัติใหม่ๆ

ลัมลูกคลุกกลาน มันทุกซ์ยากขนาดไหน เราก็รู้ แต่ถ้ามันยังเข้าสู่ความสงบไม่ได้ มันก็ลัมลูกคลุกกลาน เดียวดีเดียวร้ายๆ มันทำให้เราคลอนแคลน ให้เราไม่มีกำลังใจ

ถ้าคนมีความมุมนะ คนที่ถือธุดงค์วัตร เวลาถือธุดงค์วัตร ดูหลวงตาสิ หลวงตาท่านอยู่ที่หนองฝื่อ ท่านถือของท่านองค์เดียว ใส่บาตรไว้ แล้วเอาไว้ที่ข้างฝา ใครห้ามแตะ ใครห้ามแตะ เรามีความมั่นคงของเรา เราทำของเราด้วยความจริงจัง แม้แต่อาหารที่เราจะกินมันจะได้มากได้น้อยก็ช่างหัวมัน ช่างหัวมันแล้วเราฉันทัดดำรงชีวิตเท่านั้น กิเลสมันจะต่อต้านอย่างไร มันอยากได้มากกว่านั้น มันอยากได้ของดีกว่านั้น เราไม่ยอมตามมันไป เราทำสิ่งที่มันตกใส่บาตรเรา เราทำสิ่งที่เราได้ตามอำนาจวาสนาของเรา นี่บังคับใจๆ บังคับไว้เช่นนั้นนะ แล้วถ้ามันลัมลูกคลุกกลานก็ลัมลูกคลุกกลานไป ไม่ยอมให้ใจนี้มันไหลไปตามกำลังของกิเลส แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติธรรม ตบะธรรมๆ

ศีล สมาธิ ปัญญา ศีลธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม มันเป็นธรรมแต่ละข้อๆ แต่ละบทแต่ละบาท สิ่งที่เป็นบทบาทนี้เป็นธรรมแต่ละหมวดแต่ละหมู่ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเราก็พยายามรักษาของเราไง ถ้ามันลัมลูกคลุกกลาน มันทำสิ่งใดแล้วไม่เป็นประโยชน์ เราก็รู้ว่ามันทุกซ์มันยากขนาดไหน แล้วเราพยายามทำตามความเป็นจริงของเรา

ถ้าทำตามความเป็นจริงของเราละ ถ้ามันเป็นสัม হলัน เราทำความจริงของเราแล้วมันสัม হলัน มันเป็นไปโดยที่สติปัญญาเราไม่รู้เท่า แต่ด้วยบุญบารมี ด้วยความจริงจังของเรา มันเป็นสัม হলัน เพราะสติปัญญาเราไม่ละเอียดพอ มันสัม হলัน มันสงบลงได้ สงบลงได้ มหัศจรรย์มาก อันนี้คือสัม হলัน แต่ถ้าพอสัม হলันแล้วมันคลายตัวออกมา นี่คือการสงบ นี่คือการสุข แล้วเราอยากได้แบบนี้อีก อยากได้แบบนี้อีก ทำอย่างไร อยากได้แบบนี้อีกจะทำอย่างไร เราก็ต้องมีสติมีปัญญากำหนดพุทธโธเข้าไป ใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้าไปด้วยสติ สติรู้เท่าตลอด

เวลาสงบ ขณิกสมาธิ มันเริ่มเบาตัวมันแล้ว ถ้าเป็นอุปจาระมันจะละเอียดเข้าไป เราก็รู้ของเรา ถ้าเป็นสมาธิ สติมันถึงพร้อมใจ สติมีความจำเป็นตลอดสายที่การปฏิบัติ แล้วสติมันปฏิบัติ

ไปแล้ว ถ้าอย่างนี้มันเป็นสติ ถ้ามันละเอียดเข้าไปข้างหน้ามันจะเป็นมหาสตินะ ถ้าเป็นมหาสติมันจะละเอียดกว่านี้อีก

ฉะนั้น สิ่งที่มีสติ เรามีสติของเรา เรามีสติมีปัญหาตลอด ถ้ามันกำหนดพุทโธๆ ถ้าละเอียดเข้ามา ขณิกสมาธิ มันสงบระงับเข้ามาเล็กน้อย เรามีสติปัญญาของเรา มีสติปัญญา เราควบคุมดูแลตลอด มันละเอียดเข้ามา เราละเอียดเข้ามา เราก็รู้ของเรา นี่เป็นอุปจาระ ละเอียดเข้ามาแล้ว มันยังได้ยินเสียงอยู่ มันยังได้ยินเสียง มันยังมีความกระทบ ลมกระทบผิวหนังยังรับรู้ได้อยู่ พุทโธต่อเนื่องไป มันรู้ตัวตลอด เวลามันละเอียดเข้าไปจนมันจะพุทโธไม่ได้ ถ้ามันจะพุทโธไม่ได้ มันจะพุทโธไม่ได้จริงๆ ของมันเอง

แต่ในส่วนใหญ่แล้วมันพุทโธได้ แต่ด้วยความอยากได้ ด้วยกิเลสที่มันเข้ามาแทรก พุทโธๆ เราก็ปล่อยวางๆ จนมันหายไป ถ้ามันหายไป ถ้ามันไม่ลงวังค์ มันก็สงบอยู่อย่างนั้น มีคนบอกว่าสงบอยู่อย่างนั้น แล้วทำอะไรต่อไปๆ

ถ้ามันยังพุทโธต่อไป ถ้ามีอำนาจวาสนานะ มันจะเป็นอัปนาสมาธิ พออัปนาสมาธิมันสักแต่ว่ารู้ เราจะเห็นเลยว่าขณิกสมาธิมันเป็นแบบใด อุปจารสมาธิมันเป็นแบบใด แล้วถ้าอัปนาสมาธิมันสักแต่ว่ารู้ มันจะเป็นแบบใด ด้วยคุณสมบัติของสมาธิมันเป็นแบบใด แล้วถ้ามันออกใช้ปัญญา มันมีคุณสมบัติ มันเป็นแบบใด ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติของท่านมาท่านรู้ของท่าน เห็นไหม ใจนำค้นหา นำค้นหาอย่างนี้ แล้วเวลาออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญา มันรู้มันเห็น มันปล่อยมันวาง มันขยับหมั่นเพียรของมัน

แม้แต่ทำสมาธิมันยังลุ่มลุกคลุกคลานเพราะเหตุของการทำสมาธิ เวลาออกใช้ปัญญามันก็ลุ่มลุกคลุกคลานถ้าเรายังไม่มีความชำนาญ ถ้ามันลุ่มลุกคลุกคลาน มันจับพลัดจับผลู เดียวก็ทำได้ เดียวก็ทำไม่ได้ แล้วมันเป็นความรู้สึก ใจนำค้นหาเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม เราพยายามทำให้มันมั่นคงขึ้นมา เอกัคคตารมณ์ ตั้งมั่น มันตั้งมั่น มันอยู่กลางหัวอกที่เราจะควบคุมดูแล แล้วเวลามันออกฝึกหัดใช้ปัญญามันต้องใช้ปัญญาพร้อมกับสิ่งที่จิตมันเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิออก

ฝึกหัดใช้ปัญญา มันละเอียดเข้าไปอีก แล้วมันละเอียดแล้วเราจะทำอะไรให้มันชัดเจนของเรา
ขึ้นมา พิจารณาแล้วถ้ามันปล่อย มันปล่อยแล้วมันก็มีความสุข สุขของการที่ใช้ปัญญา

สุขที่เกิดจากสัมมาสมาธิ แล้วเกิดจากการใช้สมาธิเป็นพื้นฐานออกฝึกหัดใช้ปัญญาใน
กาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม นี่ไง มันปลิ้นปล้อนพุ่งของจิตออกมาชำระล้างแล้ว ถ้ามันปลิ้นปล
ปลิ้นพุ่งของจิตออกมาด้วยมรรคญาณ เห็นใหม่ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรม
มันพิจารณาของมันไป พอมันพิจารณาของมันซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันทำความสะอาดของมัน พอมัน
ปล่อยหนหนึ่งมันก็เป็นตึงคปทาน ตึงคปทานมันปล่อย ปล่อยแล้วนะ ถ้าคนปฏิบัติใหม่ พอ
ปล่อยแล้วก็มีสติปลื้มใจ ปล่อยแล้วก็มีสุขมาก เพราะสิ่งที่เราไม่เคยรู้เคยเห็น พอมันรู้มัน
เห็นขึ้นมา มันมหัศจรรย์ของมันมาก แล้วพอมหัศจรรย์ มันก็ล้มลุกคลุกคลานแล้ว ล้มลุกคลุกคลาน
เพราะสิ่งที่มหัศจรรย์มันเหมือนกับสัจธรรมของเรา แต่เราทำได้

แต่ถ้าเราปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำเล่า กลับไปทำความสงบของใจให้มากขึ้นแล้วออกมาพิจารณา
ซ้ำเข้าไป สิ่งที่มีมหัศจรรย์ จนเรามีสติมีปัญญาควบคุม ถ้าเราทำความสงบของใจ ขณิกสมาธิ
อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ เรา รู้ชัดเจนว่า สมาธิ คุณภาพของมัน คุณสมบัติของมันเป็นแบบนี้ แต่
พอมีสมาธิแล้วเราออกฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาใช้ปัญญาที่มันมีสัมมาสมาธิรองรับ พิจารณากาย
พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลาพิจารณาไปแล้วมันมีกำลังของมัน ความสมดุล
ของมัน ความสมดุล พิจารณา มันจะอึดติดถึกลมถึกลม โยค กามสุขัตถิกานุโยค คือตกช้ายตกขวา คือ
มันเบี่ยงเบน มันเอียงกระเท่เร่ มันไม่สมดุลของมัน

สมาธิอ่อนไป พิจารณาแล้วมันก็ยึดกันอยู่อย่างนั้น มันไม่สมดุล มันไม่ปล่อย มันไม่รวม
แต่ถ้ามันพิจารณาไป มันก็เอียงข้างไป สิ่งนี้มันไม่มีความชำนาญ ใจ เห็นใหม่ ถ้าทำสมาธิ
คุณสมบัติของมัน เราก็รู้ได้ เวลาเราใช้ปัญญาของเรา คุณสมบัติของมัน ถ้ามันสมดุล มรรคสามัคคี
มันปล่อยวางอย่างไร เราก็รู้ของมัน แล้วมันเอียงกระเท่เร่ เราก็รู้ว่ามันเอียงกระเท่เร่ เพราะเรา
พิจารณาเอง เราเป็นคนที่จะจิตของเราสงบเอง แล้วเราใช้จิตของเราพิจารณาของเราเอง แล้วมันก็
เอียงกระเท่เร่อยู่กับกลางหัวใจของเราเอง เห็นใหม่ เราก็ต้องมีประสบการณ์

พิจารณาไปแล้วมันไม่สมดุลของมัน เราก็ต่อสู้ของเราด้วยกำลังความสามารถของเรา ถ้ามันเหนื่อยนัก เราก็พัก เรากลับมาทำความเข้าใจ ถ้าใจมันสงบแล้วเราก็กออกไปใช้ปัญญาใหม่ ถ้ามันจับ “น้ำใสแล้วจะเห็นตัวปลา” ถ้ามันจับกิเลสได้ จิตมันจับได้แล้ว มันพิจารณาไป มันพิจารณา เหมือนกับเราเอาผู้ต้องหามาขังไว้ ถ้าขังไว้ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถ้าจิตมันสงบแล้ว พอมันปล่อย มันก็เข้าสู่กายทันที ถ้าเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง สติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง มันอยู่ในอำนาจของจิต จิตมันพิจารณาได้เลย พอพิจารณา พอจิตมันสงบแล้ว มันปล่อย มันก็ปล่อยเข้าสู่กาย สู่เวทนา สู่จิต สู่ธรรมตามความเป็นจริงเลย ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันปล่อย ปล่อยบ่อยครั้งเข้าๆ การปล่อยบ่อยครั้งเข้าๆ ก็คือการฝึกหัด

คุณภาพของปัญญา มันจะเห็นว่า สุตมยปัญญา เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา มันมหัศจรรย์มาก มันมหัศจรรย์เพราะว่าเราได้รสของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาแล้วมันมีความอบอุ่น ศึกษาแล้วมีความเข้าใจ ศึกษาแล้วมันซาบซึ้ง นี่สุตมยปัญญา คุณสมบัติมันเป็นแบบนี้ ถ้าจินตมยปัญญา พิจารณาซ้ำพิจารณาซาก พิจารณาไปแล้วมัน เว้งว้างไปหมด พิจารณาไปแล้วมันมีความสุขของมัน นี่จินตมยปัญญา

เวลาภาวนามยปัญญา มรรค ๘ คำริชชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันชอบธรรมด้วยคุณสมบัติของมรรค นี่มักโค ทางอันเอก ทางที่จิตมันก้าวเดิน ทางก้าวเดินของจิต จิตมันกลั่นออกมาจากอริยสัจ สิ่งทีทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี่ไง อริยสัจ สัจจะความจริง แล้วเราพิจารณาของเรา

ใจนำค้นหา เราค้นหาใจของเรามาแล้วเราเอาใจของเราที่กลั่นออกมาจากอริยสัจ เอาใจของเราพิจารณา นี่ใจของเรา ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ วิธีการด้วยมรรคญาณ ถ้ามรรคญาณ เราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะเห็นว่าเวลาขึ้นของปัญญา ขึ้นของมักโค ขึ้นของทางอันเอกที่มันมีการกระทำต่อกัน ถ้ามีการกระทำต่อกัน มันชัดเจนอย่างนี้ ขึ้นของปัญญามันชัดเจน มีประสบการณ์ของมัน นี่คุณสมบัติของมัน พิจารณาซ้ำ เราถึงเห็นว่าสุตมยปัญญามันมีความซาบซึ้ง ใจ ซาบซึ้งอย่างหนึ่ง ถ้าจินตมยปัญญามันเป็นจินตนาการของมัน จินตนาการโดยธรรม

จินตนาการโดยสมาธิ มันก็มีคุณสมบัติอย่างหนึ่ง เพราะจินตนาการไปแล้ว ออกมาแล้วหรือ พิจารณาไปแล้วก็เลสมันไม่สะเทือน

ถ้าเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันมีสัมมาสมาธิ ปัญญาที่มันมีกำลังของมัน แล้วพิจารณา แยกแยะ ปลิ้นไ้ปลิ้นพุงเลย ปลิ้นไ้ปลิ้นพุงใจออกมาชำระล้างด้วยมรรคญาณเลย ทางอันเอก มัคโค นี่มันรู้มันเห็น มันชัดเจนของมันอย่างนี้ ถ้ามันรู้มันเห็นชัดเจนอย่างนี้ เราทำของเรามันถึง ชัดเจน พอชัดเจนขึ้นมา มันรู้เท่า มันซาบซึ้ง สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ระดับ ของปัญญามันเป็นแบบนี้เอง มันเป็นแบบนี้เอง พิจารณาบ่อยครั้งเข้า

ใครพิจารณากายต้องพิจารณากายเข้าไปมีความถนัด เพราะพิจารณากายนะ เวลามันย่อย สลายของมันไป มันปล่อยของมันหมด โอ๊ย! มันมีความสุข มันมีความสุข ความสุขคืออะไร ความสุข ความข่องหมองใจ ถ้าจิตใจถ้ามันเกี่ยวข้อง มันหมองของมันอยู่ มันเศร้าใจของมันอยู่ สักกายทิฐิความเห็นผิดในจิตใต้สำนึก เวลาพิจารณากายไปๆ มันฝึกหัดใจของมัน มันปลิ้นไ้ ปลิ้นพุงหัวใจออกมาพิจารณาชำระล้าง เวลามันย่อยสลายของมันไป มันปล่อยของมันไป มันมหัศจรรย์ นะ

ถ้าพิจารณาเวทนา เวทนาเราเคยพิจารณาของเรา ถ้าเวลาเรานั่งสมาธิไป เวทนาเรา เราสู เวทนาเราไม่ได้ เพราะจิตใจเราอ่อนแอ พอจิตใจเราอ่อนแอ เราวางเวทนาของเราไว้ก่อน เราทำ ความสงบของใจของเราเข้ามา พอใจมันสงบแล้ว ค้นหาใจเราเจอแล้วเอาใจนั้นไปจับเวทนา เวทนาเกิดจากใจ แต่ไม่ใช่ใจ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันปล่อยขึ้นมา ปล่อยขึ้นมา มันปล่อย เวทนา มันหายหมด มันปล่อย มันว่างหมดเลย

พิจารณาจิต จิตเศร้าหมอง จิตฟ่องใส จิตมันไม่ได้ผลของเรา เราพิจารณาซ้ำ ถ้ามันเศร้า หมอง เศร้าหมองเพราะอะไร เศร้าหมองเพราะมันมีสมุทัย เวลามันฟ่องใส ฟ่องใสเพราะมีกำลัง พิจารณาเศร้าหมองฟ่องใสมันเป็นอาการ แล้วถ้าเวลาพิจารณาแล้ว มันเห็นแล้วมันสังเวช มันปล่อยวาง พอมันปล่อยวางขึ้นมา พิจารณาจิตมันก็ปล่อยวางเข้ามา

พิจารณาธรรม สิ่งที่ว่ามันเป็นขั้น ๕ สิ่งที่เป็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งที่เป็นธรรมารมย์ สิ่งที่เป็นภาระในหัวใจ มโนวิญญาณ นิพพิณฑติ มโนสมมุตเสปี นิพพิณฑติ มโนคือตัวใจ สิ่งสัมผัส เห็นไหม มโนวิญญาณ นิพพิณฑติ มโนสมมุตเสปี นิพพิณฑติ ผลของการที่สัมผัส นิมโนมันก็น่าเบื่อหน่าย ตัวมันเองก็น่าเบื่อหน่าย เพราะตัวมันเองมันมีภพมีชาติ ตัวมันมีสถานะของมัน อัตตาของมัน มันมีตัวของมันเอง มันสัมผัสกับอะไรล่ะ พอมันสัมผัส ผลที่เกิดจากการที่สัมผัสมันน่าเบื่อหน่ายไปหมดเลย นี่คือการพิจารณาธรรม

พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ปัญญาของใคร ใครมีปัญหาขนาดไหนก็แยกแยะตามกำลังของตัวเอง ถ้ามีกำลังนะ มีกำลังพิจารณาไปมันก็เป็นมักโค เป็นทางอันเอก เวลาพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันไม่ปลอดโปร่ง มันไม่คล่องตัว ก็กลับมาทำความเข้าใจใจ ต้องทำความเข้าใจต่อเนื่องๆ สิ่งที่ทำต่อเนื่องขึ้นมาเพื่อความก้าวเดิน เพื่อความเจริญรุ่งเรือง เพื่อการปฏิบัติ ทั่วๆ ที่เราทำของเรา มันเห็นชัดเจนแล้วละ ถ้าปฏิบัติมาแล้วเห็นตามความเป็นจริงขึ้นมา มันมีกำลัง มันมีความมั่นคง ถ้ามันมีความมั่นคง เห็นไหม สิ่งที่เกิดกตธรรมณ์ จิตตั้งมั่น พอจิตตั้งมั่น ออกพิจารณาชำระล้าง สะสางเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันออกมาด้วยมักโค ด้วยทางอันเอก ด้วยมรรค ๘ ความเพียรชอบ งานชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรม พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

กำลังของมันนะ ถ้ากำลัง ธรรมไม่ได้มาจากใครยื่นให้ ธรรมไม่ได้มาจากการอ่อนวอนขอของใคร ธรรมที่มันได้มา ได้มาจากความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ เพราะความอุตสาหะ เห็นไหม แต่เดิมกิเลสมันครอบงำ สัมลูกคลูกคถาน แล้วกิเลสมันบีบบังคับให้จิตใจนี้เจ็บช้ำน้ก แต่ด้วยความเพียรของเรา ด้วยความมุ่งมั่น ด้วยความจริงของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาของเรามาแล้ว ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา มันเป็นความจริงขึ้นมา เป็นความจริงขึ้นมาเพราะผลของการปฏิบัติของความเพียรชอบธรรมของเรา ถ้ามันเกิดขึ้นมามันก็

เป็นสมบัติของเรา ถ้าสมบัติของเรา สิ่งนี้มันทำให้เราทรงตัวได้แล้ว ถ้าทรงตัวได้เขาเรียกว่า “ภาวนาเป็น”

คนภาวนาเป็นนะ ครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านภาวนาเป็น เข้าป่าเข้าเขาไปเพื่อความสงบ ความระงับ เพื่อต้องการเวลาของหัวใจดวงนั้น ถ้ามันมีเวลา เวลา มันจะรื้อค้น รื้อค้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ถึงที่สุดแล้วมันก็ต้องขาด ถ้าความเพียรเราไม่หยุด เราทำความเพียรต่อเนื่อง เราไม่หยุดของเรา ถ้าเราไม่หยุดของเรา เราพิจารณาซ้ำๆ ทำๆๆ ต่อเนื่องเข้าไป เห็นใหม่ ใจนำค้นหา ถ้านำค้นหา เวลาปฏิบัติธรรมขึ้นมามันจะได้ตัดสมบัติของใจ ถ้าตัดสมบัติของใจมันเป็นในหัวใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นตามความเป็นจริง ถ้าตามความเป็นจริง พิจารณาแล้ว พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลามันขาดนะ เวลาขาดไป สังโยชน์ เห็นใหม่ สักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สิลัพพตปราชส มันขาดไปจากใจ ถ้ามันปลิ้นไต่ปลิ้นพุ่งออกมาชำระล้างด้วยมรรคญาณอย่างนี้ มันจะเป็นความจริงกับใจดวงนั้น ถ้ามีความจริงกับใจดวงนั้นนะ

ใจดวงนั้น โดยธรรมชาติของจิตวิญญาณเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ ใจดวงนั้นถ้าจะเกิดก็อีก ๗ ชาติเท่านั้น มันรู้ขึ้นมากับใจดวงนั้นนะ ใจดวงนั้นมีความรู้พร้อม แล้วรู้จริง ความรู้จริงอันนั้น มันเป็นการกระตุ้นให้พยายามประพฤติปฏิบัติ ถ้าพยายามประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ บุคคล ๔ คู่ คู่ที่ ๑ มันผ่านไปได้ มันจะเข้าสู่คู่ที่ ๒ ถ้าคู่ที่ ๒ สกิทาคามิมรรค ถ้าสกิทาคามิมรรค มันก็ต้องทำ ความสงบของใจให้ละเอียดลึกซึ้งเข้ามา แล้วเวลาออกไปรู้ไปเห็น มันก็ไปรู้เห็นสติปัญญา ๔ เหมือนกัน สติปัญญา ๔ มันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด

ถ้าจิตใจของคนหยาบๆ มันจับสิ่งใดได้มันก็จะเอาสิ่งนั้น พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เพราะมันหยาบ หยาบมันก็ต้องทำมากกว่า ถ้าคนที่เขาละเอียดคนะ จิตจับสิ่งใดได้นะ คืบเดียวผ่านได้เลย ถ้าคืบเดียวผ่านได้เลยเพราะอะไร เพราะว่าถ้ามีครูบาอาจารย์ชี้แนะไว้แล้ว แล้วเรามีกำลังแล้ว เพราะเราภาวนาเป็น ภาวนาเป็นหมายถึงบุคคลคู่ที่ ๑ มันได้ผ่านมา ได้ผ่านมา ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ เหตุ ทุกข์ดับและวิธีการดับทุกข์ อันนั้นมันเป็นเรื่องที่มันเป็นปัจจัยตั้งอยู่ในหัวใจ ถ้าอยู่ในหัวใจ แล้วเราทำสิ่งนี้ด้วยความมุนานะ ด้วยความจริงจังของเรา ถ้ามันจึเข้าไปสู่หัวใจ สู่กิเลสใน

ใจของใจดวงนั้น นี่ค้นหาเพื่อประพฤติปฏิบัติ ค้นหาเพื่อทำลายมัน ทำลายอะไร ทำลาย อวิชชา ทำลายกิเลสที่มันครอบงำอยู่ในใจดวงนั้น เวลามันทำลายขึ้นมา มันว่างหมด มันสว่างไสว ไปหมด โลกนี้ราบไปหมด มันจะมีความสุขของมันเต็มที่ของมัน ถ้ามีความสุขนะ ดิศสุข ถ้าดิศสุข ขึ้นมา

เราทำความสงบของใจให้มากขึ้น เพราะสิ่งที่เป็นมหาสติมหาปัญญา ถ้าสิ่งที่เป็นมหาสติ มันทันจะละเอียดลึกซึ้งไปมากกว่านั้น คูสิ ใจที่น่าค้นหา เราค้นหาด้วยความทุกข์ยากมาก เรา ค้นหาด้วยความล้มลุกคลุกคลาน เวลาออกใช้ปัญญาฯ มันชำระล้างเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา เรารู้ ว่าเราละเอียดลึกซึ้งขนาดนี้แล้ว แต่เวลาพิจารณาเข้าไป สิ่งที่เป็นสภิกาคามิมรรค แล้วเวลา พิจารณาไปด้วยความมุมานะของเรา ถ้าด้วยความจริงของเรา เวลากิเลสมันขาดออกไป มันแว้งว่าง ไปหมด สิ่งที่แว้งว่างไปหมด มันละเอียดกว่านี้อีก มันละเอียดกว่าสิ่งที่ว่าความรู้สึกมันเป็น นามธรรมอยู่แล้ว

จิตใจของเราเป็นนามธรรมอยู่แล้ว แล้วมันเป็นสิ่งที่น่าค้นหาฯ เพราะว่าสิ่งนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นหาก่อนแล้ว ถ้าเราจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามีสติมีปัญญา เราก็ พยายามทำความจริงของเรา ถ้ามีความจริงของเรา เราปฏิบัติของเรา มันได้ผลของเราขึ้นมา เวลา มันผ่านเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป บุคคลคูที่ ๒ ผ่านไป พอบุคคลคูที่ ๒ ผ่านไป มันจะเข้าสู่บุคคลคูที่ ๓ สิ่งคูที่ ๓ เป็นมหาสติมหาปัญญา ถ้ามหาสติมหาปัญญา สิ่งที่เป็นมหาสติ เพราะจิตมันละเอียด กว่านั้น ความลึกลึกซึ้งกว่านั้น ความลึกลึกมากกว่านั้น มันต้องเป็นมหาสติมหาปัญญา

ถ้าไม่มีมหาสติมหาปัญญา ถ้าน้ำใสแล้วเห็นตัวปลา จิตมันสว่างไสว จิตมันส่องใส อย่างไม่มันก็ไม่เห็นกิเลส ถ้ามันไม่เห็นกิเลส กิเลสมันซุกอยู่ การที่พญามารมันจะทำให้ผู้ที่ ประพฤติปฏิบัติไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถึงปฏิบัติได้มรรคได้ผลมาก็ให้อยู่ในส่วนหนึ่งของพญามาร ยังต้องเกิดต้องตายในวัฏฏะนี้

แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญา พยายามให้มันมากขึ้น สิ่งที่จะมากขึ้นได้เพราะว่ามันเคยผ่านทุกข์ ผ่านยากมา คนเรา คูสิ คนที่ปากกัดตีนดิบ ถ้าเขาไม่ประสบความสำเร็จเขาก็เหนื่อยเนื้อดำใจว่าเขาไม่

ประสบความสำเร็จ เขาทำแล้วจิตใจของเขาก็ห่อเหี่ยว แต่คนที่ปากกัดตีนถีบแล้วเขาทำผลประโยชน์ของเขาได้ เขาสร้างสถานะของเขาขึ้นมา เขาก็ปากกัดตีนถีบมาเหมือนกัน แต่เขาปฏิบัติแล้วเขาได้มรรคได้ผล เขาปฏิบัติแล้วเขามีอรรถสมบัติในหัวใจ เขาก็มีสิ่งหล่อเลี้ยงใจที่เขาประพฤติปฏิบัติต่อเนื่องก้าวหน้าของเขาไป

สิ่งที่ก้าวหน้าต่อเนื่องไป สิ่งที่ว่ามันเป็นมรรคเป็นผล สิ่งที่เป็นมรรคเป็นผลมันมาเป็นพื้นฐาน เราปฏิบัติของเราต่อเนื่องๆ ถ้ามันต่อเนื่องขึ้นไป สิ่งที่จะค้นหา เพราะว่าภาวนาเป็นๆ สิ่งที่มีมันคิดแล้ว ถ้ามันออกค้นหา น้ำใสจะเห็นตัวปลา ตัวปลาที่ละเอียดกว่านั้น ตัวปลามันเป็นแม่ทัพใหญ่ที่มันครอบงำจิตใจดวงนี้ ถ้ามันครอบงำจิตใจดวงนี้ จิตดวงนี้ที่จะมาค้นหามัน จะพิจารณามันมันต้องค้นหา ถ้าค้นหา ถ้ามันเจอ มันก็ไม่คิด ถ้ามันไม่ค้นหา ไม่เจอ มันคิดอยู่นั่น ถ้าคิดอยู่ที่นั่นมันก็คิดอยู่แค่นี้ ถ้าคิดอยู่แค่นี้แล้ว มันก็เป็นบุคคลคู่ที่ ๒ ก็ยังต้องเกิดในกามภพ นี่มันยังเกิดของมันอยู่

แต่ถ้ามันพิจารณาซ้ำๆ ถ้ามันค้นคว้าของมัน น้ำใสจะเห็นตัวปลา ถ้าเห็นของมัน เห็นแม่ทัพใหญ่ แม่ทัพใหญ่คือความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งนี้ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะที่มันเอามาค้นคว้า ถ้าปลิ้นไส้ปลิ้นพุง การปลิ้นไส้ปลิ้นพุงใจออกมาพิจารณา ถ้าปลิ้นไส้ปลิ้นพุง เพราะกิเลสมันเป็นอนุสัย มันมากับความรู้สึกอันนั้น แล้วมันยังหลบเลี่ยงไม่ให้เห็นมันอีก ทั้งๆ ที่เป็นเราๆ สิ่งที่เป็นเรา น้ำใสจะเห็นตัวปลา แล้วปลามันอยู่ไหน ถ้ามันไม่เห็นตัวปลา เราจะจับปลานั้นได้อย่างไร ถ้าจับปลาได้แล้ว ปลานั้นเอามาแยกแยะว่ามันเป็นปลาอะไร ปลามันจะทำให้เราขุ่นข้องหมองใจ ให้ปฏิเสธ สิ่งที่มีมันเผาผลาญใจอย่างไร พิจารณาซ้ำๆ พิจารณาซากอยู่นี่เป็นมหาสติมหาปัญญา

ถ้าเกิดเป็นมหาสติมหาปัญญา พิจารณาแล้ว การพิจารณานะ การพิจารณาจากเริ่มต้นเราต้องใช้สติใช้ปัญญาของเราส่วนหนึ่ง นี่พิจารณาเริ่มต้น แล้วถ้ามันลึกลงเข้าไปละ ลึกลงเข้าไปแล้วเวลาพิจารณาอย่างนี้มันลุ่มลึกลงกลุกลง เพราะมันไม่เหมือนกันไง นี่เราเข้าใจเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ว่า ถ้าเราเกิดปัญญาแล้ว ปัญญาเรามีกับเราแล้วเราต้องเข้าใจทุกๆ เรื่อง เรื่องสิ่งใดเราก็เข้าใจได้

เรื่องสิ่งใดเราก็เข้าใจได้ มันเป็นเรื่องพื้นฐาน แต่เรื่องที่มีมันละเอียดลึกซึ้งไปกว่านั้นนะ เรื่องพื้นฐานมันเข้าไปถึงที่นั่นไม่ได้ คูมรรคคติ เวลามรรค มรรคอย่างหยาบ มรรคอย่างกลาง มรรคอย่างละเอียด ละเอียดสุด “มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด” สิ่งทีละเอียด เครื่องมือมันต้องแตกต่างกัน เวลาจิตใจของเราเวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เราว่าจิตใจเราเป็นนามธรรมทีละเอียดลึกซึ้งมากนั้ แต่เวลามันเกิดปัญญาคขึ้นมา ขึ้นของปัญญามันไม่มีขอบเขต ถ้าไม่มีขอบเขตแล้วมีอะไรไปรองรับมันถึง จะไม่มีขอบเขตละ มันก็มีใจดวงนี้ไง ใจดวงนี้ที่มันสงบระงับเข้ามา จิตเดิมแท้นี้ผ่องใสๆ มันผ่องใสขึ้นมา แล้วเวลามันออกหรือออกัน มันผ่องใส มันชุ่ม มันกวนจนชุ่มจนมันอยู่ในหัวใจอย่างไร มันกวน มันค้นหาการมากระอย่างไร

ถ้าพิจารณาแล้วการมากระมันต่อต้าน การมากระมันพลิกแพลง การมากระมันจะหลอกลวง มันหลอกลวงนะ บอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ มันหลอกลวงมันปลิ้นปล้อนไปตลอดเวลา กิเลสมันปลิ้นปล้อน ตัณหาความทะยานอยากมันพาลปลิ้นปล้อน ถ้ามันพาลปลิ้นปล้อน มหาสติมหาปัญญา สิ่งทีมันปลิ้นปล้อน ถ้ากำลังไม่พอ กำลังไม่พอ คุณิ เวลาหลงตาทำนไปหาหลวงปู่มัน เวลาติดสมาธิก็บอกให้ใช้ปัญญา ตอนนีใช้ปัญญา ใช้ปัญญาจนไม่ได้หลับได้นอนแล้วนะ ปัญหานี้ใช้มาตลอดเลย ต่อสู้มาตลอดเลย ไม่ได้หลับไม่ได้นอน มันจะตายนะ สิ่งทีจะตาย

“ไอ้บ้าสังขารๆ” สิ่งทีใช้ปัญญาๆ ปัญญามันจะต่อสู้กับกิเลส มันจะพลิกแพลงขนาดไหน มันจะต่อสู้กับมันอย่างไร มันไม่มีกำลัง ต้องกลับมาทำความสงบของใจสิ ครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า ท่านถึงกำหนดพุทโธๆ เหมือนคนปฏิบัติใหม่เลย เพราะมันต่อสู้ มันพิจารณาของมัน มันได้เห็นเหตุเห็นผล มันคิดว่าสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์ไ้ ถ้ากลับมาทำความสงบของใจมันจะไม่เป็นประโยชน์ มันไม่ใช่การชำระล้างกิเลส มันไม่ใช่การฆ่ากิเลส การฆ่ากิเลสต้องใช้ปัญญาอย่างเดียว นีปัญญา กำลังต่อสู้กับมัน ฟาดฟันอยู่กับมัน แล้วมันก็ไปไหนไม่รอด แล้วมันก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่ที่นี่ แล้วจะทำอย่างไรๆ

มันก็ต้องย้อนกลับมาแล้วพยายามกำหนดให้ได้ บังคับให้ได้ พักให้ได้ ถ้าพักได้แล้ว มีกำลังขึ้นมาแล้ว กลับไปสู่กับมันใหม่ พอไปสู่กับมันใหม่ อ้อ! ถ้าไม่มีกำลังมันก็เป็นแบบนี้ ถ้ามี

กำลังก็เป็นแบบนี้ มันเป็นทุกชั้นตอน กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด แล้ว กิเลสอย่างละเอียดมันพลิกแพลงลึกลับซับซ้อนกว่านั้นเยอะนัก ถ้าลึกลับซับซ้อนกว่านั้นเยอะนัก เราจินตนาการไม่ถูกหรอก

เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ประสบการณ์ของท่าน เราคิดว่ากิเลสของเราจะเป็นแบบนี้ แต่เวลามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา เพราะกิเลสมันมีชีวิต สิ่งที่มีชีวิตมันพลิกแพลงตลอดเวลา มันมีเล่ห์เหลี่ยมของมัน มันมีเล่ห์กลของมัน แต่ถ้าดำรับตำรา สิ่งที่เราไปศึกษามันเป็นทฤษฎีที่ตายตัวมาแล้ว ตายตัวคือว่ามันสำเร็จมาแล้วจากผู้ที่ปฏิบัติจริง เราก็คิดว่ากิเลสของเราจะเป็นอย่างนั้น แต่กิเลสของเรามีชีวิตไง กิเลสมันก็พลิกแพลงของมันตลอดไป มันพลิกแพลงมันก็หลอกลวงเราตลอดไป มันถึงต้องเป็นปัจจุบันของเรา เป็นปัญญาของเรา พิจารณาของเรา พิจารณาซ้ำพิจารณาซากขึ้นมา มันละเอียดเข้าไปๆ จนถึงที่สุดมันเข้าไปทำลายกันในดวงใจดวงนั้น

ถ้ามันทำใจ ใจนำค้นหา ค้นหาทำไม ค้นหาเพื่อปลิ้นปล้อนพุ่งออกมาทำความเข้าใจ สะอาดของมัน พอทำความเข้าใจของมันเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไปถึงที่สุดแล้วพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป จนเป็นตัวมันเองเลย เป็นตัวมันเอง ต่อ เห็นไหม ต้นไม้ตัดกิ่งตัดก้านมาทั้งหมด เดี่ยวมันกิ่งอกอีก ถ้ามันไม้ได้ถอดถอนรากแก้วมันออกมา โคนต้นไม้ราบไปหมดเลย เดี่ยวมันกิ่งอกขึ้นมาใหม่

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ทำลายมาหมดมันเกิดจากจิต เกิดจากจิตทั้งหมด แล้วตัวจิตละ ตัวภาว สะละละ ตัวภพละ ตัวภพคือตัวมัน ความสงบของใจมันจะมากขึ้น เวลามันสงบเข้ามาเป็นตัวของมันเอง ตัวจิตนั้นมันสงบในตัวของมันเอง แล้วตัวจิตนั้นมันสมมุติของมันเอง มันจะเกิดปัญญา ญาณขึ้นมากับตัวจิตดวงนั้น นี่มันยิ่งละเอียดเข้าไปใหญ่ มันใช้ปัญญาไม่ได้ ใช้ความคิดไม่ได้ เห็นไหม ความคิดเป็นขั้นๆ ขั้นอย่างหยาบ ขั้นอย่างกลาง ขั้นอย่างละเอียด แต่อันนั้นมันเป็น ความคิดไม่ได้ มันเป็นความรู้สึกส่วนๆ แต่ความรู้สึกนั้น มรรคอันละเอียด เห็นไหม บุคคลคู่ที่ ๔ อรหัตตมรรค อรหัตตผล สิ่งที่ว่าอรหัตตมรรค มันมีมรรค เขาบอกว่ามันเป็นความรู้สึก แล้วมันเป็นมรรคได้อย่างไร แล้วปัญญาจะเกิดอย่างไร

ปัญญาญาณฯ สิ่งที่เป็นปัญญาญาณ ปัญญาญาณนั้นเข้าไปถึงภาวะนั้น เข้าสู่จิตตินั้น เข้าสู่ภาวะสู่ภพนั้น ถ้าเข้าสู่ภพนั้น เวลามันย่อยสลาย มันทำลายภพนั้น ถ้ามันทำลาย มโนวิญญู □ ฌปิ นิพฺพินฺทติ มโนสมฺมุเสปิ นิพฺพินฺทติ เห็นไหม มโนคือตัวใจ แม้แต่ตัวมันเองก็น่าเบื่อหน่าย สิ่งของมันเกิดกระทบ เกิดความสัมผัสสมาทิน่าเบื่อหน่าย มันน่าเบื่อหน่ายเป็นความหายๆ ของมัน แล้วเวลาตัวของมัน ตัวมันจริงๆ มันไม่กระทบกับใคร มันอยู่ของมันเอง มโนวิญญู □ ฌปิ นิพฺพินฺทติ มโนคือตัวใจ ถ้ามันเป็นตัวของมัน แล้วเวลามันทำลายตัวมันเอง มันทำลายของมัน ด้วยบุคคลคู่ที่ ๔ อรหัตตมรรค อรหัตตผล สัมปยุตเข้าไป วิปยุตคลายตัวออกมา แล้วจบสิ้น นิพพาน ๑

หนึ่งอย่างไร สิ่งที่เป็นหนึ่ง เป็นหนึ่งเพราะว่ามันเป็นความจริง เห็นไหม โลกนี้เป็นของคู่ ไม่มีสิ่งใดที่เป็นหนึ่งเดียว แต่เวลาปฏิบัติไปถึงที่สุด ใจนำค้นหา นำค้นหา มันค้นหาด้วยปัญญา ปัญญามันไม่มีขอบเขต มันกว้างขวางไปหมดเลย รวบยอดเข้ามา ทำเข้าไปสู่จุดศูนย์กลางของมัน พอจุดศูนย์กลางของมัน ทำลายตัวมันถึงที่สุด พอทำลายตัวมันถึงที่สุด สิ่งที่เป็นของคู่ๆ กุศล อกุศล ดีกับชั่ว ขาวกับดำมาตลอด ถึงที่สุดแล้วทำลายจุดนั้น ทำลายสิ่งนั้น ทำลายสิ้นสุดแล้วเป็นธรรมชาติ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ สิ่งที่เราค้นหา ใจนำค้นหา ค้นหาเพื่อพิจารณา พิจารณาถึงที่สุดแล้วมันจะทำลายตัวมันเอง ทำลายตัวมันเองด้วยมรรคญาณนะ ไม่ใช่ทำลายตัวเอง ให้มาทำลายตัวเอง ไม่มี

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา ตรัสรู้ธรรมขอบด้วยพระองค์เอง แล้วสังฆธรรมอันนี้มันถึงมีจริง สังฆธรรมอันนี้ถึงวางธรรมและวินัยนี้ไว้ ครูบาอาจารย์ของเราคือค้นประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงในใจของครูบาอาจารย์เรา แล้ววางข้อวัตรปฏิบัติให้เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราปฏิบัติจริง เราจะค้นหา กลางหัวอกของเรา

ทฤษฎี สิ่งที่เป็นธรรมวินัยนี้พิมพ์เป็นตำรับตำรามานี้ชื่อของมัน เวลาครูบาอาจารย์ของท่านปฏิบัติของท่านมา ผลความจริงก็อยู่ในใจของท่าน สิ่งที่ท่านเทศนาว่าการก็คือประสบการณ์

ของท่าน ประสบการณ์ของท่าน ท่านเทศนาว่าการมาเพื่อให้เรามาเป็นคติเป็นแบบอย่าง ถ้าเราปฏิบัติ
มันถึงเป็นความจริงของเรา

ฉะนั้น สิ่งที่ใจนำค้นหา ใจเป็นนามธรรม จิตวิญญาณนี้เป็นนามธรรม แต่เวลาปฏิบัติธรรมๆ ธรรม ตบะธรรมมันจะแผด
เผา มันจะเป็นความจริงขึ้นมา มันจะเป็นมรรคเป็นผลเพื่อประโยชน์กับใจดวงนั้น เอวัง